

המפקד

בתוך הביתן הארוך, בעל גג הפח הקמור — משרדו ה"קמפי" הפריטי שהיה במקום זה לפנים — התאספו מיקודיו של יאיר. לא כולם, רק הוותיקים שביניהם. קשה היה לראות בהם סימן היכר כלשהו, שיעיד על השתייכותם לאחת היחידות הקרביות של צה"ל. אייחסדר המוחלט בביתן, הזכיר יותר את האווירה של ימי הפלמ"ח, הרומנטיות. היו שם שני גיורא ושני אילן ויענקלה ואורי ונח. קירבנו שתי מיטות שדה אמריקאיות ואחד שאל "מה אתם רוצים שנגיד?" לא היינו צריכים לענות.

"את מה שאנחנו מספרים בערב בחדרים, נספר כאן. זה הכל" ענה לו אחר ופתח בסיפור על השעון.

המ"פ מנהה את הביוב

זה היה באמצע קורס מכי"ם. אחרי שהרבה זמן לא היינו בבסיס. חזרנו לכמה ימים ומצאנו את הכל מבוזבז כמו שהשארנו את זה כשיצאנו לסיור רחוק: לכלוך במגורים, מיטות הפוכות, חולדות בחדר האוכל, ביוב שתום. בן קיצור — בלגן מוחלט. לא היה איכפת לנו כלום וכמו שהגענו — התיישבנו בחדר האוכל והתחלנו לאכול. נכנס הרס"ר, הסתכל, ותיכף יצא. הלך להדגיד ליאיר.

יאיר ניגש אלינו וכדרכו במקרים כאלה פנה אל המצפון ואמר: "חברה, צריכים לנקות את הבסיס". אבל מכיר וזן שלא אמר מי בדיוק יעשה זאת. סמך כל אחד על היתר ואיש לא הלך לנקות.

כעבור יומיים, כששום דבר לא זה קרא יאיר לנ. ולקח אותו איתו לנקות את הביוב. ע"י חדר האוכל היה בור סופג שתום. שעלה על גדותיו. יאיר הפשיל את השרוולים והתחיל להוציא מהבור את כל הטינופת. נ. עמד על ידו ולא ידע מה עליו לעשות. פתאום יצא אחד הטבחים וכשראה את יאיר מחטט בביוב, שאל את נ. מה זה. מה פתאום המ"פ. מתעסק עם הסניטריות. בהתחלה לא ידע נ. מה לענות לו. פשוט התבייש להגיד את האמת. אך בסוף לקח אותו הצידה ולחש לו ש"המ"פ איבד כאן את השעון.

פעם, אחרי מסע חוליות, הגענו בערב לנבי רובין ויאיר אמר שהמטרה היא להגיע לבסיס עד 9 בערב. היינו עמוסים בחגור מלא וההליכה המהירה בחוליות — אחרי שכבר האמנו כי המ"פ נגמר — התישה את הכוחות. כש הגענו לכביש. כבר היתה השעה שמונה וחצי יאיר עצר את הטור ואמר: "חב"ר. רח ה"בסיס אנחנו רציים ומגיעים בזמן".

תי את המרגמה והוא חיכה לשעה 12.00 כדי לערוך לי את המסדר. העדיף לאחר בעצמו הביתה מאשר ל"השאר את אחד המ"מכפים. — בדרך כלל הוא לא היה בודק את הנשק, היה סומך על האנשים. במסדר בוקר היה נכנס לצריף, עובר אותו ל"אורכו הלך וחזור ופונה אלינו: מי שחושב שהנשק שלו אינו נקי, יצעד צעד אחד לפניו. כשאף אחד לא יצא מהשורה הוא פנה ויצא מהצריף, בלי לבדוק את הנשק.

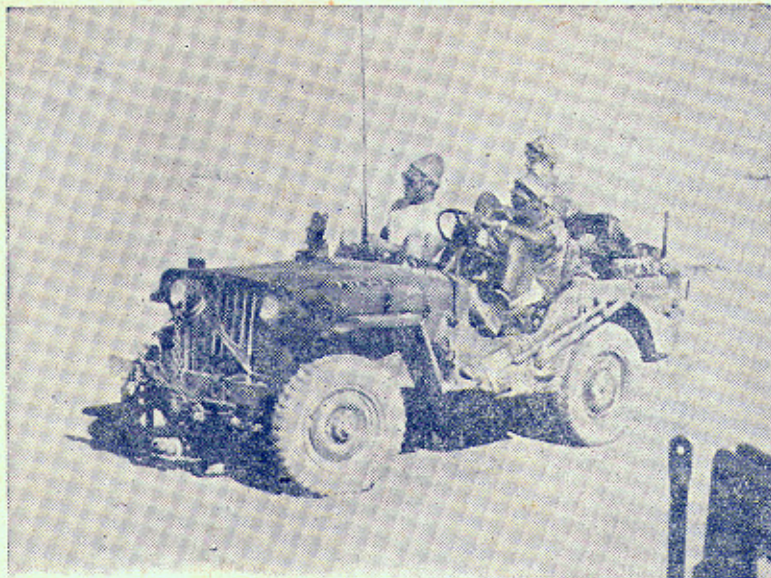
שלושה ימים וחומר נפץ

— בהתחלה, כשהוא רק הגיע, חשבנו שלא יוכל להשתלט על כל הבעיות הארגוניות והמינהליות אבל הוא עשה את זה ממש באמנות. כיצד היה מארגן דברים? היה יושב במשרד ומחזיק את שפופרת הטלפון ביד אחת ועפרון ביד השנייה. בצד אחד של השולחן עמד הרב"טים שנקראו לקבל תדריך לקצי"ן ראת היציאה. בצד שני עמד קצי"ן רכב בודיבר על עניני הדלק או על רכב שטרם יצא מהסדנא, ובאותה שעה נכנס קצי"ן אפסנאות לסיים את עניניו הוא. בתוך כל ה"בלגן" הזה הוא היה יושב ומדבר עם כולם בעת ובעונה אחת. היה אומר "כך" לטלפון ו"לא" לקצי"ן הרכב ומיד נפנה לאדם שלישי בלי לערב שום דבר. ממש כמו משחק שח סימולטני. אבל מרגע שיצאנו ר"אית שהכל "דופק" כל כך טוב, במידה שמשם היה קשה להאמין. התכנון שלו היה כל כך מדויק ר

כשמענו את זה קיבלנו "שוק"; ל"רוץ עם הגור מסע ארבעה וחצי ק"ל לומטרים?! אבל אף אחד לא אמר כלום כי ידענו שהוא יעשה זאת כמונו בדיוק והתחלנו לרוץ. אני סחבתי את המרגמה עם שני זבילים של פצצות. כשראה אותי עמוס יותר משאר החב"ר. הוא ניגש ולקח ממני את הזבילים עם הפצצות ורוץ עם זה עד המחנה. — הוא החדיר בנו את ההכרה שאם הוטל עלינו להגיע לאיזה מקום בשעה מסויימת, אסור שמישהו לא יגיע. הוא היה אומר: "תרוצו ותגיעו".

פעם, כשהיינו בהתגנבות יחידים, איחרנו להגיע והוא שאל אותנו אם רצנו. היה ממש לא נעים להגיד לו שאף אחד לא רץ. על ידי הדוגמה האישית שלו הוא החדיר בנו מש"מעת פנימית וגייבש את היחידה כגוף בעל אחריות הדדית.

— בקורס מכי"ם היה לי איזה פצע והלכתי למרפאה. כשחזרתי עמדו כר"לם מוכנים למסדר בעוד הנשק שלי מלוכלך. זרקתי את ה"עוזי" למישהו לניקוי ואילו בעצמי סידרתי את שאר הדברים. אך שכחתי לנקות את המר"גמה. אותו יום היה יום ששי והיינו צריכים לצאת הביתה. אך יאיר לא התחשב בזה ונתן לי מסדר נוסף ל"מרגמה בשעה 12 בצהריים. אך הוא לא השאיר את הסמל-תורן שיבדוק את הנשק. אלא נתן לו ליטוע הביתה בזמן. אני זוכר שכל החברה נסעה הד ביתה ונשארו רק אני והוא. ישבנו בשני חדרים באותו הצריף, אני ניקר

ליד הגדה הג'יב. כאן זה למעשה מכוחותי לשמור על קור רוח" — אמר יאיר בהגיענו למישר.

להתפרק, לנהוג בזהירות ולשמור על הרכב". אבל אם פתאום היינו נכנסים לאיזה מישר רחב ידים, כמו המישר, למשל, הוא היה צועק: "חבר'ה, מ' עכשיו התחרות עד הכביש" וכולם היו פורצים בדהרה פראית קדימה, כששאלתי אותו פעם, "יאיר, איך זה אתה פעם אומר ליסוע לאט ולשמור על הרכב ופעם מעורר התחרות פרי אית כזאת?" ענה לי: "כאן זו דרישה קשה מדי בשבילי לשמור על קור רוח. כאן אני מוכרח לתת לחבר'ה ול' עצמי להשתולל קצת".

— עוד דבר היה שונה בו מהר מקובל בצבא: הוא היה מוכן להת' וכה. הוא הזכיר וחזר והזכיר כל פעם כי כל אחד זכאי להחזיק בדעותיו. הוא לא רצה להשליט משמעת, עיוורת אלא עמל הרבה כדי להוכיח לכל אחד את טעותו. וכמעט תמיד לאחר ויכוח כזה היה יוצא כשידו על הד' עליונה. ואם קרה שמישהו לא הש' תכנע אחרי ויכוח — לרוב על בעיות טקטיות שונות — היה, יאיר אומר לי: "אנחנו נבצע את התכנית כפי שאני הסברתי אותה, אך אתה, כש' יינתן לך הפיקוד, תוכל לעשות כ' רצונך".

— שכחתם להזכיר את הענשים שהוא הנהיג ביחידה, ושלא היו ב' שום מקום בצה"ל. מי שהיה לא בסדר הוא היה שולח אותו לשבוע חופש, הביתה. היה. אומר שאם חייל מגיע להסתבכות בצרות, סימן שהוא עייף עד שקשה לו לשלוט על עצמו. "סע הביתה, תנוח שבוע ימים, וכשתחזור, נברר מה העניין". בהתחלה החברה צחקו כששמעו את זה אבל אח'

מציאותי עד שהחבר'ה התחילו להע' ריץ אותו על זה. הוא היה מתכנן על המפה מסעות של שבוע ימים — לע' תים במקומות שמעולם לא היה בהם — בדיוק של שעה. ההערכות שלו לגבי מרחקים, מנוחות, תקלות ולוח זמנים היו מדוייקות להפליא. אפשר לתת לדוגמה את סלילת הדרך לאילת. הוא עמד לפני אלוף הפיקוד והסביר לו כיצד יש בדעתו לבצע את העבודה. האלוף אמר לו שחיל ההנדסה לא הצ' ליה לפרוץ את הדרך, עם כל האמצ' עים שעמדו לרשותו, אך יאיר אמר לו: תן לי שלושה ימים וכמות מספיקה של חומר נפץ והדרך תהיה פתוחה. הפיקוד פקפק וגם אנחנו, בשיחה, אמרנו ליאיר שלא יהיה בטוח כי הד' רך תיגמר בפחות משבועיים. יאיר אמר שזה יקח בדיוק שלושה ימים. ובאמת — כעבור שלושה ימים היתה הדרך מוכנה לתנועה.

— או עניין האופנים ומסעות הגמ' לים. כשהוא בא לממונים וביקש להכ' ניס ל"תקן" של היחידה אופניים, צח' קו ושאלו אותו אם הוא לא רוצה קור' קינטים. הוא צחק יחד איתם ובכל זאת, לאחר שנערך מסע האופנים לאילת דרך מרכז הנגב, הכירו כולם בערכם. גם בתיכנון המסע הזה שדרש הערכה לגבי מהירות נסיעתם של אופניים במקומות שמעולם לא עברו בהם אופ' ניים — הוא גילה דיוק מדהים. ודבר דומה היה עם מסע הגמלים לאורך של 400 ק"מ.

"תן לי שלושה ימים והדרך תהיה מוכנה" — אמר יאיר (תנראה כאן ראשון מיטין) למפקד פיקוד הדרום, וכך היה.

דמבו בפלוגה, בשדה ובבסיס ולבסוף הביע את צערו וצער היחידה כולה על מותו של בנם.

את המכתב בכתב ידו העביר לי שלישות, כדי שישלחוהו להורים השכולים. כעבור ימים מספר הוחזר לו המכתב מהשלישות בתוספת הערה כי אין זה הסגנון המקובל למכתבים מסוג זה. הם צירפו למכתב דוגמה כיצד עליו לכתוב את המכתב להורים...

— יאיר ידע את כל ה"שגורים" הכי חדשים. הוא ידע בעל פה את "אנאקש" והיה מתרגו על ליבשיץ כשזיף את השיר.

— היה לו מין סגנון דיבור מיוחד, שכבש במהירות את כל הפלוגה. אופי של המ"פ זה האופי של הפלוגה. הוא הכניס ללקסיקון שלנו מלים כמו "מסח'רה", "פאקט", "לעבוד על גל אחד" ועוד. הוא היה אומר: "ר' עכשיו 'דהרת אבירים' עד ראש ה' גבעה", או "ה'נער" יקום ויתלבש על החגור" או "חברה' זאת לא 'ר' מה" ועוד.

★

בזאת נסתיימה השיחה ונוח אמר ש"זה לא כלום לעומת מה שיש עוד לספר על יאיר". ואפשר היה להמשיך ולשבת שם עוד שעות ארוכות ולשמוע אלמלא דחק עליהם הזמן. וודאי שבזאת לא נגמר הסיפור, אם בכלל ייגמר אי פעם.

מסכן: "רותם כזה אסור לבזבז. כאן אנחנו עושים ארוחת בוקר".

האופי של המ"פ זה האופי של הפלוגה

— אחרי ההלוויה של דמבו, עמדנו על יד הקבר והרגשנו צורך להגיד משהו. שלא מספיק שהפלוגה תירה שלושה מטחים ותסתלק. יאיר עמד ולא מצא מלים בפיו. אח"כ אמר כמה מלים קטועות בערך כך: "דמבו, אתה תמיד אמרת לנו שכשתמות נגיד לאמא שלך שהיית בחור טוב. אמרת זאת בצחוק אבל אתה לא ידעת כמה היית טוב..."

אח"כ נכנסנו וישבנו אצל המשפחה וסיפרנו להם על דמבו כמה שעות. כשנפרדנו מההורים הם ידעו ואנחנו ידענו כי אנו הידידים הטובים ביותר שלהם.

כעבור כמה ימים הגיע מהמטכ"ל מכתב אל יאיר בדרישה שיכתוב מכתב תנחומים להוריו של דמבו. יאיר ענה להם שאין צורך במכתב כזה משום שהקשרים שנקשרו בין היחידה להורים עושים כל מכתב רשמי כזה למיותר. מהמטכ"ל ענו לו, שבכל זאת עליו לכתוב מכתב תנחומים בהתאם לנוהג המקובל.

יאיר ישב וכתב להורים מכתב אישי בו העלה זכרונות על היכרותו עם דמבו. הוא סיפר להם איך היה

אחרי שהראשון קיבל עונש כזה ר' הסתובב שבוע בבית בזמן שכל ה"חברה" נקרעו" בדרום, כבר לא צחקו. העונש השני שלו היה סילוק מה"יחידה. לא היו לו שום ענשים אחרים. ואת מי שסילק — היה קורא לשיחה אישית ושואל אותו לאן הוא רוצה לעבור, ובאמת הוא סידר לאנשים שעזבו את היחידה כל מה שהם רצו.

"הזקן" נוחו שיעור בתנ"ך

הוא לא רצה שנהיה רק חיילים טובים אלא שגם נהיה בני'אדם. פעם ישבנו יום שלם על מצדה והוא ממש לימד אותנו את ההיסטוריה שלה מבחינה גיאולוגית, ארכיאולוגית ר' היסטורית כמו בבית-הספר.

הוא היה מבוגר מאתנו לא רק ב"שנים שהפרידו בינינו, אלא הרבה יותר מזה. הוא היה כמו אבא שלנו וכמו מורה. קראנו לו "הזקן". כש"היינו מדברים בינינו אף פעם לא השתמשנו בשם אחר אלא "הזקן".

אני זוכר כשישבנו על אחד המצ"פים בנגב, בזמן מסע האופניים והת' וזכחנו מהו מקומו של "הזקן". יאיר טען שבניגוד להנחה המקובלת "הזקן" הוא המצפה שעליו ישבנו ולא "הזקן" המקובל כיום. ולשם חיזוק דבריו ציטט בע"פ פסוקים מן התנ"ך שבהם נזכר "הזקן". הוא אמר, למשל, כי הזקן נזכר, בקצה ארץ אדם".

אחרי סלילת הדרך, כשרצינו לכ' נותה בשם תנ"כי, לפי מסעי בני יש"ראל, גילה יאיר בקיאות רבה גם בפרשה זו. הוא הוסיב את כולנו עם תנ"כים ביד כדי לחפש שם מתאים. עכשיו כבר יש לה שם: היא נק' ראת "דרך יאיר".

— לכל מסע הוא היה לוקח אתו ציוד מלא. אנחנו היינו תוחבים לכיס מברשת שיניים וכף וזה היה כל ציוד המסע שלנו לאכילה ולהגיינה. היינו אוכלים מתוך קופסאות השימורים. אבל יאיר תמיד היה יוצא עם מס' טינג, ספל, כף ומזלג והיה צוחק עלינו בזמן הארוחה. אחרי כל ארוחה בשדה הייתה התמונה הקבועה: יאיר מנקה את המסטינג בזמן שכולם מכניסים את הכף לכיס וגמרנו.

בספורים תמיד היינו אומרים: "נאכל בוצהרים" או "נאכל צוערב". כלומר — נאכל ביחד ארוחות, ארוחת צה' ריק וארוחת ערב. סדר הזמנים של הארוחות היה מאוד בלתי קבוע פעם, אני זוכר, הלכנו משעה מוקד' מת בבוקר ולא אכלנו כלום. אמרנו: ליאיר שרעבים אז הוא אמר: נמשיך הלאה, יש לנו עוד הרבה זמן. כעבור פחות מקילומטר הוא עוצר ליד שיח

מסטינג, ספל, כף ומזלג היה לוקח איתו לכל מסע. באופן עקרוני.

